

URALOGIK KASALLIKLAR VA ULARNI DAVOLASH USULLARI

Anorov Sirojiddin Nozimjon o‘g‘li

Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti

Davolash ishi yo‘nalishi talabasi

ANOTATSIYA : *Urologik kasalliklar erkaklar, ayollar va bolalar orasida keng tarqalgan bo‘lib, siydik tizimi va erkak jinsiy tizimi organlariga ta‘sir etadi. Ushbu maqolada eng ko‘p uchraydigan urologik kasalliklar – buyrak tosh kasalligi, sistit, prostatit, siydik yo‘llari infeksiyalari (SYI), benign prostata giperplaziyasi kabi holatlar tibbiy nuqtai nazardan ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, ularni diagnostika qilish usullari, zamonaviy davolash yo‘llari (dori-darmon terapiyasi, jarrohlik usullar, fizioterapiya, minimal invaziv texnologiyalar) haqida batafsil ma‘lumot beriladi. Maqola urologik kasalliklarni erta aniqlash va ularning oqibatlarini kamaytirishning ahamiyatini ta‘kidlaydi.*

KALIT SO‘ZLAR: *Urologik kasalliklar, buyrak toshlari, sistit, prostatit, siydik yo‘llari infeksiyalari, diagnostika, davo usullari, minimal invaziv jarrohlik, prostata, urologiya.*

Urologiya — bu siydik tizimi (buyraklar, siydik pufagi, siydik yo‘llari) va erkaklarning jinsiy tizimi kasalliklarini o‘rganadigan tibbiyot sohasi hisoblanadi. So‘nggi yillarda urologik kasalliklar ko‘lamining ortib borayotgani aholining sog‘lig‘iga jiddiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, noto‘g‘ri ovqatlanish, kamharakatlilik, yomon gigiyena, stress, gormonal o‘zgarishlar va infeksiyalar ushbu kasalliklarning keng tarqalishiga sabab bo‘lmoqda.

Urologik kasalliklarning aksariyati dastlab yengil kechadi, ammo vaqtida davolanmasa, surunkali shaklga o‘tib, buyrak yetishmovchiligi, bepushtlik, jinsiy zaiflik kabi og‘ir asoratlarga olib kelishi mumkin. Shu bois, bu kasalliklarni erta aniqlash, to‘g‘ri tashxis qo‘yish va samarali davolash usullarini qo‘llash tibbiy amaliyotda dolzarb masalaga aylangan.

Mazkur maqolada keng tarqalgan urologik kasalliklar, ularning klinik belgilari, zamonaviy diagnostika metodlari va eng samarali davolash usullari tahlil qilinadi. Maqsad — sog‘liqni saqlash sohasida ishlovchi mutaxassislar hamda talabalarga amaliy va nazariy bilimlar berishdir.

Urologik kasalliklar siydik chiqarish tizimi (buyraklar, siydik pufagi, siydik yo‘llari) hamda erkak jinsiy tizimi a‘zolarining turli patologiyalarini qamrab oladi. Bunday kasalliklar orasida buyrak tosh kasalligi, sistit, pielonefrit, prostatit, benign prostata

giperplaziyasi va siydik yo‘llari infeksiyalari keng tarqalgan. Ularning yuzaga chiqishiga noto‘g‘ri ovqatlanish, suv tanqisligi, infeksiyalar, gormonal o‘zgarishlar va gigiyena qoidalari amal qilmaslik kabi omillar sabab bo‘ladi. Kasalliklar ko‘pincha og‘riq, siydik ajralishining buzilishi, isitma yoki jinsiy funksiyaning pasayishi bilan namoyon bo‘ladi.

Buyrak tosh kasalligi — buyrak yoki siydik yo‘llarida minerallar cho‘kib, tosh hosil qilishi bilan xarakterlanadi. Ushbu holatda bemor bel sohasida kuchli og‘riq, siydikda qon aralashmasi va siydik chiqarishda qiyinchilikdan shikoyat qiladi. Cistit — siydik pufagining yallig‘lanishi bo‘lib, ayniqsa ayollar orasida keng tarqalgan. U tez-tez va og‘riqli siydik ajratish bilan kechadi. Erkaklarda esa prostatit — prostata bezining yallig‘lanishi keng uchraydi, u og‘riq, jinsiy zaiflik va siydik chiqarishdagi noqulaylik bilan namoyon bo‘ladi. Yoshi kattalarda benign prostata giperplaziyasi prostata bezining kattalashuvi natijasida siydik yo‘liga bosim berib, siydik ajratishni qiyinlashtiradi.

Kasalliklarni aniqlashda laborator va instrumental diagnostika usullari keng qo‘llaniladi. Umumiy siydik va qon tahlillari, PSA darajasi (erkaklarda), ultratovush tekshiruvlari (UZI), rentgen, KT (kompyuter tomografiyasi), sistoskopiya va biopsiya asosiy aniqlash vositalaridir. Ayniqsa, o‘smali jarayonlarga shubha bo‘lsa, biopsiya muhim rol o‘ynaydi.

Davolash usullari kasallikning turi va og‘irligiga qarab belgilanadi. Eng avvalo, dori vositalari — antibiotiklar, analgetiklar, alfa-blokatorlar va gormonal preparatlar yordamida infeksiyalar va simptomlar bartaraf etiladi. Minimal invaziv jarrohlik amaliyotlari, masalan, lazer litotripsiyasi (buyrak toshlarini lazer bilan parchalash) yoki transuretral prostata rezektsiyasi (TURP) keng qo‘llanilmoqda. Ochiq jarrohlik faqat og‘ir va katta o‘smalarda amalga oshiriladi. Shuningdek, fizioterapiya muolajalari va parhez terapiyasi — tuz, oqsil va hayvon yog‘i miqdorini kamaytirish — davo samaradorligini oshiradi.

Urologik kasalliklarning oldini olish uchun gigiyenaga amal qilish, suyuqlikni yetarli ichish, muntazam jismoniy harakat, yomon odatlardan voz kechish va yillik tibbiy ko‘riklardan o‘tish zarur. Erta tashxis va kompleks davolash kasalliklarni surunkali holatga o‘tishidan saqlab qoladi hamda hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Urologik kasalliklar aholi orasida keng tarqalgan bo‘lib, inson salomatligi va hayot sifatiga sezilarli darajada ta’sir ko‘rsatadi. Mazkur maqolada urologik kasalliklarning eng ko‘p uchraydigan turlari, ularning sabablari, klinik belgilar, diagnostika usullari va zamonaviy davolash yondashuvlari ko‘rib chiqildi. Dori vositalari, fizioterapiya, parhez va jarrohlik amaliyotlarining kompleks qo‘llanilishi kasalliklarni samarali boshqarish imkonini beradi. Ayniqsa, erta tashxis va profilaktika choralari rioya qilish — surunkali asoratlarning oldini olishda muhim omil hisoblanadi. Urologik kasalliklar bo‘yicha aholining xabardorligini oshirish, doimiy tibbiy ko‘riklar va sog‘lom turmush tarziga rioya qilish bugungi tibbiyotning ustuvor vazifalaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Мамедов, А. Ф. **Урология. Учебник для медицинских вузов.** — Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2020. — 528 с.
2. Таджибаев, Ш. А. **Урология.** — Тошкент: Тиббиёт нашриёти, 2018. — 350 б.
3. Wein, A. J., Kavoussi, L. R., Partin, A. W., Peters, C. A. **Campbell-Walsh Urology.** — 12th ed. — Elsevier, 2020.
4. World Health Organization (WHO). **Urinary tract infections (UTIs) – key facts.** <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/urinary-tract-infections>
5. European Association of Urology (EAU). **Guidelines on Urological Infections.** — 2023.
6. Akilov, N. A., & Karimov, B. O. **Urologik kasalliklarning diagnostikasi va davolash usullari.** — O‘zbekiston Tibbiyot Jurnali, 2021, №2, 34–39.